

ISKOLAKULTÚRA ÉS EGYHÁZZENE, NÉPI KULTÚRA ÉS MEGÉLT (NÉPI) VALLÁSOSság (17–19. század)

PPKE BTK, Piliscsaba, BBNSF84100; BBNSF88100

Előadó: Medgyesy S. Norbert PhD, habil. egyetemi docens

A témakörök néhány esetben fedik egymást, emiatt néhány kiadvány több helyen szerepel az összeállításban.

Települések – SZŰZ MÁRIA-KEGYHELYEK:

- Felföld:** Pozsony, Nagyszombat, Máriavölgy, Sasvár, Mátraverebély-Szentkút, Márianosztra
Dunántúl: Győr, Tétszentkút (Győr vm.), Máriakálnok (Moson vm.), Osló (Moson vm.), Loretto (Sopron vm.), Léka (Vas vm.), Fraknó (Sopron vm.), Celldömölk, Vasvár, Búcsúszentlászló (Zala vm.), Andocs (Somogy vm.), Máriagyűd (Baranya vm.)
Alföld: Máriabesnyő (Pest vm.), Petőfiszállás-Pálosszentkút (Bács-Kiskun m.), Baja-Máriakönyve (Bács-Kiskun m.), Szeged-Alsóváros, Máriapócs (Szabolcs vm.), Máriaradna (Arad vm.)
Erdély: Csíksomlyó, Kolozsvár

Témakörök:

1. Főbb liturgikus zenei könyv-forrástípusok; szertartások a megélt vallásosság forrásaként.
2. A megélt (népi) vallásosság fogalma, a vallási néprajz tudománytörténeti jelentősége, forrástípusai és történeti rétegei; kutatástörténete, fő külföldi és hazai képviselői.
3. Magyarország fogalma, a Szent Korona-eszme és a Hungarus-tudat. A Kárpát-medence magyar és nem magyar anyanyelvű néprajzi csoportjai és elhelyezkedésük. Magyar anyanyelvűek: palócok, barkócok, matyók, székelyek; dévai, hétfalusi, gyimesi és moldvai csángók. Nem magyar anyanyelvűek: szepességi és erdélyi szászok, kunok, svábok, horvátok, vendek, szlovákok, rutének (ruszinok), románok (oláhok, mócok), szerbek (rácok), sokácok és bunyevácok.
4. A Regnum Marianum-eszme, Esterházy Pál nádor (1681–1713) működése és írásai (Mária-atlaszok) e témában, Esterházy Pál kegyhely-alapításai. A Szent Korona-tan és a Regnum Marianum összefüggése a barokk állameszmében.
5. A honfoglalás előtti korból megőrzött hagyományok az egyházi év rendjében, középkori gyökerek, pl. Boldogasszony-Babba Mária tisztelete, napbanezés, Szent László király legendája, falképei és tisztelete; lucázás (dec. 13.), aprószenteki korbácsolás (dec. 28.), regölés (karácsony és újév között).
6. A búcsú, a búcsújárás és a zarándokhely fogalma. A búcsújáróhely vonzáskörzete (Sakrallandschaft). Szakrális földrajz, a katonai és lelki védővonalak összekapcsolódása a XIV–XVIII. század törökellenes küzdelmei során. Legfontosabb európai és hazai kegyhelyek a közép- és a barokk korban. A Szűz Mária-képtípusok: Napbaöltözött Asszony (Csíksomlyó, Szeged), Loretoi Boldogasszony (1571, Kis-Loreto és a törökellenes lelki végvár-vonal), Mariahilf-képtípus (Bécs, 1683) történeti jelentősége, törökellenes szerepük. Marizell (Nagy Lajos, Esterházy Pál–1691) és Czestochowa (pálosok, Sobieski János, Nagy Lajos és Márianosztra) jelentősége és magyarországi filiációi. Könnyező Szűz Mária-képek: Pócs és a görög katolikus unió, Győr és az írországi katolikus-üldözés, valamint a többi könnyezés a XVII–XVIII. század fordulóján, Magyarországon.
7. A licenciátus intézményének története a XVII. század elejétől, feladatköre, történeti forrásai. A „szentemberek, és szentasszonyok”, mint licenciátus-utódok szerepe, műveltsége, lelkisége. Kiemelten Orosz István (Jászládány), Varga Lajos (Jászárokszállás), Boroznaki Pál (Karancslapújtó), Gáspár Simon Antal (Bukovina), Lőrincz Györgyné Hodorog Luca (Klészse, Moldva) és Bejczy Józsefné Hittaller Anna (Perenye, Vas m.) működése, egyénisége, áhítat- és zenetörténeti jelentősége.

8. A laikus vallásos társulatok (congregatio, confraternitas, Bruderschaft) lelkeségi, ikonográfiai, művelődéstörténeti és szociális szerepe, típusai, földrajzi elterjedtsége, alapításainak körülményei, működésüknek forrástípusai a XVII–XVIII. században.
9. A barokk kori szentisztelet történeti rétegei, a XVII–XVIII. században leginkább tisztelt szentek csoportosítása: nemzeti szentek (István, Imre, László, Márton, Adalbert, Gellért, Erzsébet), pestisszentek (Rókus, Sebestyén, Rozália, Borromeo Károly, Xavéri Ferenc), Habsburg-ihletettségű szentisztelet (Lipót érgróf, Nepomuki János, József), egyes szerzetesrendek, főként a jezsuiták és a ferencesek által kiemelt szentek tisztelete.
10. Mos Patriae: az államalapítástól hivatalosan 1630-ig (a pálos rendben és Zágrábban az 1780-as évekig élt) esztergomi rítus és a Magyar Gregorianum fogalma és legfontosabb forrásai. Az államéletben és a hazai szentiszteletben betöltött szerepe. A liturgia és a néphagyomány összefüggései: pl. Szentháromság-olvasó, népvecsernye, népi Magnificat, Miserere (50. zsoltár), passióéneklés, lamentációk (Jeremiás Sirmalmi), litániák, tropizált Kyriék, halottvirrasztó és a temetés, szentelt tárgyak.
11. A magyar katolikus népének fogalma, liturgiai, népi, zenei jellege, legfőbb forrásai: XV–XVI. századi kódexek, Telegdi Miklós prédikációs könyve, 1577; *Cantus Catholici* (Lőcse, 1651, Kassa, 1674, Nagyszombat, 1675, 1703); KÁJONI János: *Cantionale Catholicum*, Csíksomlyó, 1676, 1719; KÁJONI JÁNOS (1629–1687) kiemelt szerepe; Náray György (szerk.): *Lyra coelestis*, Nagyszombat, 1695. történetének főbb állomásai, stílusrétegei. A népi/iskolamesteri kéziratos énekeskönyvek típusai, érteke, pl. *Szoszna Demeter György-* (1714–1715), *Paksi Márton György-* (1760–1761), *Dőri énekeskönyv* (1763–1774).
12. A népénekülés különleges alkalmai: Rorate-mise, karácsonyi dudálás, vízkereszt házmegáldás, Kánai menyegző, Mária menyegzője január 23-a környékén, nagybójtai stáció (keresztút)járás, nagycsütörtöki és nagypénteki Jézus-virrasztás, húsvéti Jézuskeresés, Mária „temetése” szertartás Nagyboldogasszony vigíliáján.
13. Az epikus-historikus népének és alkalmazásuk a történelem-, az irodalom- és a hitoktatásban.
14. A búcsújárás előénekesi feladatai (beköszönés, oltárkerülés, virrasztás, elbúcsúzás).
15. A halottvirrasztó, a gyászmise; halottas hagyományok.
16. A templombúcsú: patrocínium – védőszent ünnepe, dedicatio Ecclesiae – a templomszentelés évfordulója, azaz egyháznapja.
17. Csíksomlyó szerepe az erdélyi és a moldvai katolicizmus fennmaradásában.
18. A misztériumjátékok (Csíksomlyó) művelődés- és lelkiségtörténeti vonatkozásai, kapcsolatuk a népköltéssel és a népénekkel: advent-karácsonyi játék, passiójáték, úrnapj játék, Nagyboldogasszony-játék. XVI–XVIII. századi eredetű dramatikus népszokások: történeti és népi betlehemes játékok, Balázs- és Gergely-járás. A ferences szellemiség hatása a népéletre.
19. Az archaikus népi imádságok csoportosítása, típusai, eredete, mai előfordulása.

IRODALOMJEGYZÉK

ALAPVETŐ LEXIKONOK – MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET

Alkalmazásuk és a szemináriumi dolgozatban való hivatkozásuk kötelező:

1. *A szentek élete*. Szerk.: DIÓS István. Szent István Társulat, Budapest, 1984, bővített kiadás 2. kötetben: Budapest, 2001. <https://archiv.katolikus.hu/szentek/d.html>
2. BÁLINT Sándor: *Ünnepi kalendárium 1–3. [1. Karácsony, húsvét, pünkösd. 2–3: a kalendárium ünnepei]* Mandala Kiadó, Szeged, 1998. Világhálón: *Ünnepi Kalendárium 1. (December 1. – június 30.)*: <https://mek.oszk.hu/04600/04656/html/>; *Ünnepi Kalendárium 2. (Július 1. – november 30.)*: <https://mek.oszk.hu/04600/04657/html/>; vagy: <http://mek.niif.hu/04600/04656/html/index.htm> és <http://mek.niif.hu/04600/04657/html/index.htm>

Karácsony, húsvét, pünkösöd a világhálón: <http://mek.niif.hu/04600/04645/html/index.htm>
 vagy: <https://mek.oszk.hu/04600/04645/html/>

3. **MAMŰL** = *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon*. Főszerk. Kőszeghy Péter. Balassi Kiadó, Budapest, 1994-től. Internetes adatbázisa: <http://mamul.btk.mta.hu/>
4. **MKL** = *Magyar Katolikus Lexikon*. Főszerk. Diós István. Szerk. Viczián János. Szent István Társulat, Budapest, 1993–2010. Világhálón: <http://lexikon.katolikus.hu/>
5. **MNL** = *Magyar Néprajzi Lexikon I–V*. Főszerk. Ortutay Gyula. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1977–1982. Világhálón: <http://mek.niif.hu/02100/02115/html/>
6. **PUSKELY Mária**: *Kétezer év szerzetessége. Szerzetesség- és művelődéstörténeti enciklopédia, 1–2*. Dinasztia Kiadó, Budapest, 1998. <https://www.szaktars.hu/szaktudas/view/ketezer-ev-szerzetessege-szerzetesseg-es-muvelodestorteneti-enciklopedia-1-a-k/>
7. **ÚMIL** = *Új Magyar Irodalmi Lexikon, 1–3*. Főszerk. PÉTER László, Budapest, 1994.
8. **ZOVÁNYI Jenő**: *Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon*. Szerk. LADÁNYI Sándor. Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest, 1977. Pdf-ben letölthető:
file:///C:/Users/felhaszn%C3%A1l%C3%B3/Downloads/Zov%C3%A1nyi%20Jen%C5%91_%20Magyarorsz%C3%A1gi%20protest%C3%A1ns%20egy%C3%A1zt%C3%B6rt%C3%A9neti%20lexikon.pdf

ÁLTALÁNOS NEVELÉS- ÉS SZERZETES-TÖRTÉNETI ALAPMŰVEK

1. CSÓKA J. Lajos: *Szent Benedek fiainak világtörténete 1–2*. Ecclesia, Budapest, 1970.
2. BANGERT, William V.: *A jezsuiták története*. Osiris, Budapest, 2002. Olvasható: <https://www.szaktars.hu/osiris/view/bangert-william-v-a-jezsuitak-tortenete-2002/>
3. MÉSZÁROS István: *A katolikus iskola ezeréves története Magyarországon*. Szent István Társulat, Budapest, 2000.
4. MÉSZÁROS István: *Magyar iskolatípusok 996–1990*. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Budapest, 1995.
5. MÉSZÁROS István [et al.]: *A magyar nevelés- és iskolatörténet kronológiája 996–1996*. Budapest, 1996.
6. PUKÁNSZKY Béla–NÉMETH András: *Neveléstörténet*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996. Olvasható: <https://mek.oszk.hu/01800/01893/html/index.htm>
7. TÓTH István György: Vasi kisiskolák társadalomtörténete a 17–18. században. Századok 128 (1994) 3–4. szám, 579–628. Olvasható: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1994/
8. TÓTH István György: Mivelhogy magad írást nem tudsz... az írás térhódítása a művelődésben a kora újkori Magyarországon. MTA Történettudományi Intézete, Budapest, 1996.

ALAPVETŐ EGYHÁZTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÁSOK

- SZÁNTÓ Konrád: *A katolikus egyház története 1–3*. Ecclesia, Budapest, 1987–1988. (A szöveggyűjtemény is fontos a 3. kötetben, továbbá a forrás- és irodalomjegyzék!)
- ADRIÁNYI Gábor: *Az egyháztörténet kézikönyve*. Szent István Társulat, Budapest, 2001. Letölthető: http://www.ppek.hu/konyvek/Adrianyi_Gabor_Az_egyhaztortenet_kezikonyve_1.pdf
- HEUSSI, Karl: *Az egyháztörténet kézikönyve*. Fordította: Magyar István. Osiris, Budapest, 2000.
- FRANZEN, August: *Kis egyháztörténet*. Fordította: Fejérvári Boldizsár. Agapé Kiadó, Szeged, 1998. (A 427–428. oldalon irodalomjegyzékkel!)
- *Ókeresztény Írók* sorozat, szerk. VANYÓ László. Szent István Társulat, Budapest, 1980–.
- FRÖHLICH, Roland: *Egyháztörténet évszámokban*. Fordította: Kovács Gábor. Jel Kiadó, Budapest, 2007. (Nemcsak „telefonkönyv”, hanem elemzés is.) https://mandadb.hu/tetel/246030/Egyhaztortenet_evszamokban
- BALOGH Margit–GERGELY Jenő: *Állam, egyház, vallásgyakorlás Magyarországon, 1790–2005. I–II*. (História Könyvtár. Okmánytárak 2), Budapest, 2005.

- GÁRDONYI Máté: *Bevezetés a katolikus egyház történetébe*. Jel Kiadó, Budapest, 2009. <https://ipphime.firebaseio.com/40/Bevezet%C3%A9s-a-Katolikus-Egyh%C3%A1z-t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%A9be.pdf>
- GÁRDONYI Máté: *Egyháztörténet 1. Ókor, középkor*. Veszprémi Hittudományi Főiskola, Veszprém, 2003.
  - HERMANN Egyed: *A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig*. München, 1973.

Protestáns egyháztörténet – a fent említett Zoványi-lexikon mellett:

1. BUCSAY Mihály: *A protestantizmus története Magyarországon, 1521–1945*. Gondolat, Budapest, 1985.
2. *Die Katholische Konfessionalisierung*. (Schriften des Vereins für Reformationsgeschichte 198) Hrsg. Wolfgang Reinhardt und Heinz Schilling, Heidelberg, 1995.

FERENCES REND- ÉS MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET
--

Alapvető tanulmánykötetek:

1. *A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára 1–2*. Szerk. Óze Sándor és Medgyesy-Schmikli Norbert. PPKE BTK–METEM, Piliscsaba–Budapest, 2005. (Művelődéstörténeti Műhely, Rendtörténeti konferenciák, 1/1–2)
2. *Nyolcszáz esztendő ferences rend*. Tanulmányok a Rend lelkiségéről, történeti hivatásáról és kulturális-művészeti szerepéről 1–2. Szerk. Medgyesy S. Norbert–Ötvös István–Óze Sándor. Magyar Napló–Írott Szó Alapítvány, Budapest, 2013. (Művelődéstörténeti Műhely, Rendtörténeti konferenciák, 8/1–2.)

További kötetek:

- *Fáy Zoltán*: *Ferencesek Gyöngyösön*. A Kapisztrán Szent Jánosról nevezett Ferences rendtartomány kiadása. Budapest, 1999.
- *Galla Ferenc*: *Ferences misszionáriusok Magyarországon: a Királyságban és Erdélyben a 17–18. században*. S. a. r.: Fazekas István. PPKE Egyháztörténeti Kutatócsoport, Budapest–Róma, 2005. (Collectanea Vaticana Hungariae, Classis 1.) Letölthető: <http://www.institutumfraknoi.hu/sites/default/files/cvh-vol.i-2.pdf>
- *György József*: *A Ferencrendiek élete és működése Erdélyben*. Cluj-Kolozsvár, 1930.
- *Karácsonyi János*: *Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig*. I–II. Budapest, 1922.
- *Molnár Antal*: *Katolikus missziók a hódolt Magyarországon I. (1572–1647)*. Humanizmus és Reformáció 26. Balassi Kiadó, Budapest, 2002. 13–28, 74–82, 139–143, 287–357, 424–426. Olvasható: <https://www.szaktars.hu/balassi/view/molnar-antal-katolikus-missziok-a-hodolt-magyarorszagon-i-15721647-2002/>
- *Molnár Antal*: *Püspökök, barátok, parasztok*. Fejezetek a szegedi ferencesek törökkori történetéből. METEM, Budapest, 2003.
- *Molnár Arkangyal*: *A ferences szellem*. Szombathely, 1926.
- *Muckenhaupt Erzsébet*: *A csíksomlyói ferences könyvtár kincsei*. Balassi – Pallas Akadémia, Budapest–Csíkszereda, 1999.
- *P. Benedek Fidél*: *Csíksomlyó (Tanulmányok)*. S. a. r. és a bev. tanulmányt írta: *Sas Péter*. Előszó: *P. Benedek Domokos OFM* provinciális. A kísérőtanulmányt írta és a bibliográfiát összeállította: *P. Pap Leonárd OFM*. Szent Bonaventura – Új Sorozat 22. Kolozsvár, 2000.
- *Takács Ince O. F. M.–Pfeiffer János*: *Szent Ferenc fiai a veszprémi egyházmegyében a 17–18. században*, 1–2. Pápa-Zalaegerszeg, 2001. Borsodi Csaba és Monok István tanulmányai: 875–895.
- *Takács Ince*: *Sabaria Franciacana*. Szombathely, 1998. [A szombathelyi ferencesek története.]

LITURGIKUS ALAPMŰVEK (dióhéjban)

1. Romano GUARDINI: *Az imádság iskolájában. (Az imádság iskolája; A liturgia szelleme; Az Úr imádsága)* A fordításokat az eredetivel egybevetette és szerkesztette: CSANÁD Béla. Szent István Társulat, Budapest, 1988.
2. *A liturgia lelke: Communio*, nemzetközi katolikus folyóirat, IX. évf. 2. szám, 2001. Mindenszentek; benne: Interjú Joseph RATZINGER: *Újra megtalálni a liturgia lelkét: 3–17*; DOBSZAY László: *Korunk egyházzenei problémái: magyar tükrökben: 18–50*.
3. DOBSZAY László: *Liturgikus lelkiélet–liturgikus pedagógia 1–2*, Jel I (1989), 1–2, 21–25; Jel I (1989), 3–4, 24–27.
4. ULLMANN Péter Ágoston O.Praem.: *Liturgikus lelkiség*. In: *Premontrei Iskolaközpont Évkönyv, 2017/2018*. Szerk. RÉGER Ádám. Premontrei Szent Norbert Gimnázium, Egyházzenei Szakgimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium, Gödöllő, 2019, 32–42.
5. ULLMANN Péter O.Praem.: *A liturgikus ének és a népének szerepe a hitoktatásban*. Magyar Egyházzene XX (2012/2013), 4, 416–420.
6. *Elsőáldozók hittankönyve*, írták: RÉDLY Elemér, ROSDY Pál, BINDES Ferenc, ZDIARSZKY László, felelős szerk. dr. CSANÁD Béla, Budapest, Szent István Társulat, 1978⁶ (Római katolikus hittankönyvek, II). Magyar nyelvű gregorián tételeket és népénekeket tartalmazó, 15 tételes fejezet: 88–97.

Alapművek a gregorián énekről:

- DOBSZAY László: *A gregorián ének kézikönyve*. Editio Musica, Budapest, 1993, 2017².
- DOBSZAY László–BALOGH P. Piusz O. Praem.: *Bevezetés a gregorián énekbe: Elmélet – fogalomtár – példatár*. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest, 2014.

HANGZÓ FORRÁSOK:

Magyar Gregorianum (énekli: SCHOLA HUNGARICA, vez. Dobszay László–Szendrei Janka):

- a. Isten, téged dicsérünk (A magyar Te Deum, egyben a legelső kottás nyelvemlékünk; forrás: Peer-kódex, 1526): <https://www.youtube.com/watch?v=jwyp7wv17t8>
- b. Surrexit Christus hodie (húsvéti organum [korai többszólamú tétel] a Zsigmond-kori töredékből (XV. sz. eleje): <https://www.youtube.com/watch?v=r5kmEXTUIkc&list=RDFwUqINdgD1w&index=9>
- c. Salve, sancta Parens – Szent Anya, üdvözlégy (a Mária-mise introitusa): <https://www.youtube.com/watch?v=HoDtfj2D9R4>
- d. Domine, ad adjuvandum me festina (Zsigmond-kori töredék): <https://www.youtube.com/watch?v=TV-RIEFQdGU>
- e. Ave, beate rex Stephane (a legősibb Szent István-ének): <https://www.youtube.com/watch?v=OXtf6dOxiQU>
- f. Üdvözlégy, kegyelmes Szent László király (a legelső magyar nyelvű világi vers, a XV. századból): <https://www.youtube.com/watch?v=vMqcYXCnNvM>
- g. A Schola Hungarica összes felvétele: https://www.youtube.com/watch?v=FwUqINdgD1w&list=RDFwUqINdgD1w&start_radio=1&t=5

1. *Magyar szentek. Magyar Gregoriánium 5. (The Hungarian Saints – Gregorian Chants from Hungary 5.)*. Schola Hungarica, vez. SZENDREI Janka–DOBSZAY László. SLPX/HCD 12169, Hungaroton, Budapest, 1981.
2. *Hungaria Sacra – István király halálának 950. évfordulójára (Hungaria Sacra – In Memory of the 950th Anniversary of the Death of Stephan, the First King of Hungary)*. Schola Hungarica, vez. SZENDREI Janka–DOBSZAY László. SLPX 31044, Hungaroton, Budapest, 1988. Világhálón: <https://www.youtube.com/watch?v=4CLKmVrKurl>

3. *Idvezlég, bódog Szent István királ!* Szerkesztette és rendezte: FERENCZ Éva. Énekel: Ferencz Éva, Kobzos Kiss Tamás, Somogyi István, Szabó András; a pasaréti ferences templom kórusa, vezényel: Déri András–Ébner László. Előszó: ERDÉLYI Zsuzsanna. Csillaghegyi BT, Budapest, 2000.
4. Az *Énekek Szent István király tiszteletére* és az *Énekek Szent László király tiszteletére* című, imént jelzett könyvek CD-lemezei.

VALLÁSNÉPRAJZI KÉZIKÖNYVEK, KÖTETSOROZATOK

A Magyar Néprajz könyvsorozat (II–VIII.) összes kötete: <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/>

ALAPMŰ:

BÁLINT SÁNDOR: *Ünnepi kalendárium 1–3. [1. Karácsony, húsvét, pünkösd. 2–3: a kalendárium ünnepei]* Mandala Kiadó, Szeged, 1998. Világhálón: *Ünnepi Kalendárium 1.* (December 1. – június 30.): <https://mek.oszk.hu/04600/04656/html/>; *Ünnepi Kalendárium 2.* (Július 1. – november 30.): <https://mek.oszk.hu/04600/04657/html/>; vagy: <http://mek.niif.hu/04600/04656/html/index.htm> és <http://mek.niif.hu/04600/04657/html/index.htm>

Karácsony, húsvét, pünkösd a világhálón: <http://mek.niif.hu/04600/04645/html/index.htm> vagy: <https://mek.oszk.hu/04600/04645/html/>

Korábbi kiadásai:

- *Bálint Sándor*: Karácsony, húsvét, pünkösd. Szent István Társulat, Budapest, 1973.
- *Bálint Sándor*: *Ünnepi Kalendárium I–II.* Szent István Társulat, Budapest, 1977.
- *Hangzó anyaga népzenei gyűjtésekből*: PAKSA Katalin (szerk.): *Karácsony, húsvét, pünkösd a zenei néphagyományban. Bálint Sándor születésének 100. évfordulójára.* Eredeti népzenei felvételek a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete és a Néprajzi Múzeum archívumából. Budapest, 2004. ISBN 963058168 (Jeles napok!)

Korábbi változata: *Bálint Sándor*: *Népünk ünnepei.* Az egyházi év néprajza. Szent István Társulat, Budapest, 1938. Letölthető pdf-ben: https://www.unitas.hu/sites/default/files/balint_sanador_nepunk_unnepei.pdf

- *Bálint Sándor*: *Sacra Hungaria. Tanulmányok a magyar vallásos népelet köréből.* Veritas, é. n. [1944]. Bővített kiadás Bálint Sándor: *Népünk ünnepei* (1. kiadás: Szent István Társulat, Budapest, 1937) könyvével együtt: *Bálint Sándor*: *Sacra Hungaria. Népünk ünnepei.* Ős-Kép Kiadó, Budapest, 2009.
- *Barna Gábor*: *Vallási néprajzi tanulmányok.* SZTE Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Szeged, 2014. Letölthető pdf-ben: http://real.mtak.hu/21884/1/SZTE_Vallasi_neprajzi_tanulmanyok_egyben_u_160749.776015.pdf
- *Bárth Dániel*: *Alsópapság, lokális társadalom és népi kultúra a 18–20. században.* ELTE BTK Folklore Tanszék, Budapest, 2013. Részlet: *Kutatási irányok, modellek, megközelíthetőség* (letölthető): <http://real.mtak.hu/14860/1/03-Barth%20Daniel.pdf>
- *Bárth Dániel*: *Benedikció és exorcizmus a kora újkori Magyarországon.* L'Harmattan Kiadó–Pécsi Egyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Budapest–Pécs, 2010. Tartalom- és irodalomjegyzék: <https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/42790/Benedikci%c3%b3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- *Bárth Dániel*: *Esküvő, keresztelő, avatás: egyház és népi kultúra a kora újkori Magyarországon.* MTA–ELTE Folklore Szövegkutató Csoport, Budapest, 2005. Tartalomjegyzék: https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/26024/Barth_Daniel_Eskuvo_keresztelo_avatas_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- *Devotio Hungarorum* forráskiadvány-sorozat, szerk. Barna Gábor, Szeged, 1994–.
- *Domokos Pál Péter*: *A moldvai magyarság.* Fekete Sas Kiadó, Budapest, 2001⁶. 62–82. Letölthető: <https://www.mek.oszk.hu/08500/08587/08587.pdf>

- *Erdélyi Zsuzsanna*: Hegyet hágék, lőtöt lépék. Archaikus népi imádságok. Magvető, Budapest, 1976. Bővített kiadás: Kalligram, Pozsony, 1999, 2013. Letölthető pdf-ben: <http://mek.niif.hu/05200/05255/>
- *Hetény János*: A magyarok Máriája. Mária-tiszteletünk teológiája és néprajza. Szent István Társulat, Budapest, 2011.
- *Jung Károly*: Sokarcú néphagyomány. További magyar és egybevető magyar folklorisztikai tanulmányok. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2008.
- Mária Anya – Mária Anyánk: Szűz Mária élete és alakja a magyar népi Mária-költészetben Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése szerint. Szerk. *Medgyesy S. Norbert*. Szent István Társulat, Budapest, 2019.
- „Mert ezt Isten hagyta...” Tanulmányok a népi vallásosság köréből. Szerk. *Tüskés Gábor*. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1986. Benne: *Tüskés Gábor*: A népi vallásosság kutatása Magyarországon. Tudománytörténeti áttekintés, 18–62.
- Magyar Néprajz V. Magyar Népköltészet. Főszerk. *Vargyas Lajos*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. Lásd: <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/05/249.html>
- Magyar Néprajz VI. Népzene, néptánc, népi játék. Főszerk. *Dömötör Tekla*. Szerk. *Hoppál Mihály*. A szerk. munkatársa *Niedermüller Péter* és *Tátrai Zsuzsanna*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990. Lásd: <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/06/index.html>
- Magyar Néprajz VII. Népszokás, néphit, népi vallásosság. Főszerk. *Dömötör Tekla*. Szerk. *Hoppál Mihály*. A szerk. munkatársa *Barna Gábor*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990. Lásd: <https://mek.oszk.hu/02100/02152/html/07/index.html>, benne: A katolikus egyházi év ünnepei: <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/07/238.html>; Protestáns egyházas szokások: <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/07/319.html>
- Népi vallásosság a Kárpát-medencében sorozat kötetei, I–X. Szerk. *S. Lackovits Emőke*, *Mészáros Veronika*, *Pilipkó Erzsébet*, Veszprém–Pápa, 1991–.
- Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár sorozat, szerk. *Barna Gábor*. Szeged, 1998–.
- *Székely László*: Csíki áhítat. A csíki székelyek vallási néprajza. Szent István Társulat, Budapest, é. n. [1997]
- *Tüskés Gábor–Knapp Éva*: Népi vallásosság Magyarországon a 17–18. században. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. Lásd: <https://www.szaktars.hu/osiris/view/tuskes-gabor-knapp-eva-nepi-vallasossag-magyarorszagon-a-17-18-szazadban-forrasok-formak-kozvetitok-2001/?pg=85&layout=s>
- *Tüskés Gábor–Knapp Éva*: Volksfrömmigkeit in Ungarn. Beiträge zur vergleichenden Literatur- und Kulturgeschichte. Verlag Dr. J. H. Röhl, Dettelbach, 1996.

További általános összefoglalás:

- *Jánosi Gyula*: A barokk hitélet Magyarországon. Pannonhalma, 1935.
- *Söveges Dávid O. S. B.*: Fejezetek a lelkiség történetéből. Szent Gellért Hittudományi Főiskola, Pannonhalma, 1993. 246–248.

TÖRTÉNETI ÉS VALLÁSI NÉPRAJZ TEMATIKUS BONTÁSBAN

REGNUM MARIANUM – PATRONA HUNGARIAE:

- *Eckhardt Ferenc*: Magyar alkotmány- és jogtörténet. Osiris, Budapest, 2000. (A Szent Korona-tanra vonatkozó részek)
- *Erdélyi Zsuzsanna*: „... Magyarországot a Máriára bízta.” Mária-énekek és imák az elmúlt századok népi imakönyveiből. I–II. In: Új Írás 1990/5, 61–76; 1990/6, 10–36. Letölthető: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/UjIras_1990_1/
- Mária Anya – Mária Anyánk: Szűz Mária élete és alakja a magyar népi Mária-költészetben Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése szerint. Szerk. Medgyesy S. Norbert. Szent István Társulat, Budapest, 2019, 823–864. (X. fejezet)
- *Németh László*: A Regnum Marianum állameszme. In: Regnum Egyháztörténeti Évkönyv 4 (1940–1941), 223–292. Letölthető: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_Regnum_1940-1941/?pg=226&layout=s
- *Tüskés Gábor–Knapp Éva*: Egy történelmi toposz az egyházi irodalomban: Magyarország – Mária országa. In: *Tüskés Gábor–Knapp Éva*: Az egyházi irodalom műfajai a 17–18. században. Budapest, 2002. 11–54. (Irodalomtörténeti Füzetek 151.) Első közlés: ItK 104 (2000), 5–6. szám, 573–602: https://epa.oszk.hu/00000/00001/00400/pdf/itk_EPA00001_2000_05-06_573-602.pdf
- *Tüskés Gábor*: Esterházy Pál magyar nyelvű kegyességi művei. Annales Tataienses VII. Griff karrdal és rózsával. Az Esterházy család története. Tata, 2014. 161–175.

BÚCSÚJÁRÁS, BÚCSÚJÁRÓ HELYEK, MÁRIA-KEGYKÉPTÍPUSOK:

- *Bálint Sándor–Barna Gábor*: Búcsújáró magyarok. A búcsújárás története és néprajza. Szent István Társulat, Budapest, 1994, 15–23, 89–161, 239–260, 307–310.
- *Bálint Sándor*: Boldogasszony vendégségében. Veritas, 1944. (Kegyhelyeink lényegének leírása lelki mélységgel, naplószerűen.) Világhálón: <http://bucsujaras.hu/balint.htm>
- *Bálint Sándor*: A czestochowai Szűzanya tisztelete hazánkban. In: Sacra Hungaria. Tanulmányok a magyar vallásos népelet köréből. Veritas, é. n. (1944). 36–42.
- *Bálint Sándor*: A Napbaöltözött Asszony. In: Sacra Hungaria. Tanulmányok a magyar vallásos népelet köréből. Veritas, é. n. (1944, 2009). 19–27.
- *Bálint Sándor*: Loretó és hazánk. In: Sacra Hungaria. Tanulmányok a magyar vallásos népelet köréből. Veritas, é. n. (1944). 28–35.
- *Barna Gábor*: Búcsújáró és kegyhelyek Magyarországon. Panoráma, Budapest, 1990. Világhálón: https://library.hungaricana.hu/hu/view/EsztergomKonyvek_416/?pg=0&layout=s
- *Barna Gábor*: Búcsújárók. Lucidus Kiadó, Budapest, 2001. Kiemelten fontosak a Loretóval és Mariazellel kapcsolatos (121–137.) írások!
- *Barna Gábor*: Szent kutak, szent források a búcsújáró helyeken. MTA I. osztály, előadástár; a világhálón: http://old.mta.hu/fileadmin/I_osztaly/eloadastar/A_viz_BarnaG.pdf
- *Barna Gábor*: Távolsági zarándoklatok és búcsújáró helyek az Árpád-kori Magyarországon. In: Honismeret XIX (1991), 4. szám, 10–16. Lásd: https://epa.oszk.hu/03000/03018/00098/pdf/EPA03018_honismeret_1991_04_010-016.pdf
- *Fazekas István*: A magyar nemesség és Mariazell. In: Mariazell és Magyarország. Esztergom-Graz, 2003. 102–114. (Strigonium Antiquum VI.)
- *Gaál Károly*: Adatok a kelet-közép-európai Loreto-kultuszhoz. In: Boldogasszony. Szűz Mária tisztelete Magyarországon és Közép-Európában. Szerk.: Barna Gábor. (Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár 7.) Néprajzi Tanszék, Szeged, 2001. 43–57.
- *Hetény János*: A győri vérrel könnyező Szűzanya kultusztörténete. (Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár 5.) Néprajzi Tanszék, Szeged, 2000. 41–54.

- *Hetény János*: Nagyboldogasszony virrasztása, a Karancs-hegyi búcsú. Egy terepkutatás jegyzetei 1951–1952. (Devotio Hungarorum 7.) Néprajzi Tanszék, Szeged, 2000.
- **Mariazell és Magyarország. Egy zarándokhely emlékezete. Kiállítás a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeumában. Szerk. Farbak Péter–Serfőző Szabolcs–Prékopa Ágnes. Budapesti Történeti Múzeum, Budapest, 2004.**
- *Misóczki Lajos*: Zarándoklat és búcsújárás Magyarországon mint a vallási turizmus előzménye a 18. századig. Acta Academiae Pedagogicae Agriensis, Sectio Historiae XXXV (2008), 53–67. Letölthető pdf-ben: http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/2356/1/53-67_Misoczki.pdf
- *Serfőző Szabolcs*: A sasvári pálos kegyhely története: a zarándoktemplom kialakítása és kegyszobrának kultusza a 18. században. Balassi Kiadó, Budapest, 2012. Lásd: <https://www.szaktars.hu/balassi/view/serfozo-szabolcs-a-sasvari-palos-kegyhely-tortenete-2012/?query=medgyesy%20schmikli%20norbert&pg=158>
- *Szilárdy Zoltán*: Barokk szentképek Magyarországon. Corvina, Budapest, 1984. 1–40. Az alábbi képek történeti vonatkozásainak ismerete kötelező: 13–20., 21., 28–37., 39–41., 47., IV., V., XIV.
- *Szilárdy Zoltán*: A czestochowai Fekete Mária ábrázolásai és tisztelete Magyarországon. In: Honismeret XIX (1991), 4. szám, 31–32. Lásd: https://epa.oszk.hu/03000/03018/00098/pdf/EPA03018_honismeret_1991_04_031-032.pdf
- *Szilárdy Zoltán–Tüskés Gábor–Knapp Éva*: Barokk kisgrafikai ábrázolások magyarországi búcsújáróhelyekről. Budapesti Egyetemi Könyvtár, Budapest, 1987. Lásd: file:///C:/Users/tf0v5n/Downloads/barokk_kisgrafikai_%C3%A1br%C3%A1zolások_magyarországi_búcsújáróhelyekről.pdf
- **Szilárdy Zoltán: Ikonográfia-kultusztörténet. Képes tanulmányok. Balassi Kiadó, Budapest, 2003.** című könyvből az alábbi tanulmányok: A Krisztus-arc, mint palladium, Mária-típusok mint lelki védőpajzsok (70–78. oldal), Szó és kép. Archaikus népi imádságok ikonográfiai párhuzama (102–116. oldal), A pálos rend két kegyképe: a Czestochowai és Sasvári Boldogasszony (117–123. oldal), A máriapócsi kegykép ikonográfiájához (124–127. old.), Budavár Köpenyes Madonnája (141–146. old.), A török háborúk emléke barokk szentképeken (147–156. old.), Szent István király följánlásának attribútumai (235–244. old.), A kettős kereszt mint heraldikai motívum az INRI-kultusz megközelítésében (299–304. old.).
- *Szilárdy Zoltán*: „Varietas delectat.” Újabb tanulmányok, Budapest, 2015.
- **Tánczos Vilmos: Csíksomlyó a népi vallásosságban.** Nap Kiadó, Budapest, 2016.
- *Tüskés Gábor–Knapp Éva*: Szakrális térstruktúrák a zarándokhelyeken. Osztrák-magyar interetnikus kapcsolatok a zarándoklatok tükrében. In: Tüskés–Knapp: Népi vallásosság Magyarországon a 17–18. században Osiris, Budapest, 2001. 59–130.
- **Tüskés Gábor: Búcsújárás a barokk kori Magyarországon a mirákulumirodalom tükrében. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993.** 11–39, 211–220, 330–377.
- *Tüskés Gábor–Knapp Éva*: A barokk kori búcsújárás forrásai. In: Magyar Egyháztörténeti Vázlatok 1 (1989), 409–424. Lásd: http://real.mtak.hu/92088/1/MagyarEgyhaztortenetiVazlatok_1989_pages411-426.pdf
- *Zelfer, Hans Peter*: A burgenlandi Loreto. In: Boldogasszony. Szűz Mária tisztelete Magyarországon és Közép-Európában. Szerk.: Barna Gábor. (Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár 7.) Néprajzi Tanszék, Szeged, 2001. 69–75.

A képtípusok illusztrálása:

- *Jordánszky Elek*: Magyar Országban, 's az ahoz tartozó részekben lévő Bóldogságos Szűz Mária kegyelem' képeinek rövid leírása. Faksimile kiadás (Tüskés Gábor – Knapp Éva). Akadémiai, Budapest, 1988.
- *Szilárdy Zoltán*: A magánáhitat szentképei I–II. Néprajzi Tanszék, Szeged, 1995–1997. Devotio Hungarorum 2, 4.

LAIKUS VALLÁSOS TÁRSULATOK (confraternitas, congregatio, testvérület)

- *Barna Gábor*: Az Élő Rózsafüzér kunszentmártoni társulata. (Devotio Hungarorum 5.) Néprajzi Tanszék, Szeged, 1998. 9–15.
- *Barna Gábor*: Az Élő Rózsafüzér társulata: imádság és imaközösség a 19–21. századi vallási kultúrában. Szent István Társulat, Budapest, 2011.
- (*Ajánlott*:) *Knapp Éva*: Pietás és literatúra. Irodalomkínálat és művelődési program a barokk kori társulati kiadványokban. Historia Litteraria 9. Universitas Budapest, 2001. (különösen: 9–36, 122–142.)
- *Tóth János*: A barkai Skapuláré Társulat története. Közreadja: Barna Gábor. (Devotio Hungarorum 8.) Néprajzi Tanszék, Szeged, 2002. 13–17.
- *Tüskés Gábor–Knapp Éva*: A társulati élet forrásai. In: Népi vallásosság Magyarországon a 17–18. században. Osiris, Budapest, 2001. 43–55.
- *Tüskés Gábor–Knapp Éva*: Laikus vallásos társulatok. In: *Tüskés Gábor–Knapp Éva*: Népi vallásosság Magyarországon a 17–18. században. Osiris, Budapest, 2001. 267–297. Olvasható: <https://www.szaktars.hu/osiris/view/tuskes-gabor-knapp-eva-nepi-vallasossag-magyarorszagon-a-17-18-szazadban-forrasok-formak-kozvetitok-2001/?pg=85&layout=s>

SZENTTISZTELET:

- *Silling István*: Szenttisztelet és népi vallásosság a Vajdaságban. Különös tekintettel a nyugat-bácskai emlékművekre és kölcsönhatásokra. Válogatott tanulmányok. Forum Könyvkiadó és Intézet, Újvidék–Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta, 2014.
- *Szilárdfy Zoltán*: Barokk szentképek Magyarországon. Corvina Budapest, 1984.
- *Szilárdfy Zoltán*: **Ikonográfia – kultusztörténet. Képes tanulmányok. Balassi, Budapest, 2003.**
- *Szilárdfy Zoltán*: Kegyéptípusok a pestisjárványok történetében. A Maria Lactans, a Segítő Boldogasszony, Szent Sebestyén, Rókus és Rozália együttes ábrázolásával. In: *Szilárdfy Zoltán*: Ikonográfia – kultusztörténet. Képes tanulmányok. Balassi, Budapest, 2003. 180–204.
- *Tüskés Gábor–Knapp Éva*: **A szenttisztelet rétegei. In: *Tüskés–Knapp*: Népi vallásosság Magyarországon a 17–18. században. Osiris, Budapest, 2001. 179–188.** <https://www.szaktars.hu/osiris/view/tuskes-gabor-knapp-eva-nepi-vallasossag-magyarorszagon-a-17-18-szazadban-forrasok-formak-kozvetitok-2001/?pg=85&layout=s>

ISKOLADRÁMÁK ÉS MISZTÉRIUMDRÁMÁK:

Rövid összefoglalás az iskoladrámákról:

- *Kilián István*: Iskolai színjáték Magyarországon. In: Magyar színháztörténet 1790–1873. Szerk. Székely György–Kerényi Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990, 23–27.

Kritikai szöveg- és dallamkiadás:

- RÉGI MAGYAR DRÁMAI EMLÉKEK XVIII. századi sorozatának kötetei, szerk. Kilián István–Varga Imre–Pintér Márta Zsuzsanna–Demeter Júlia–Czibula Katalin. Akadémiai Kiadó–Argumentum Kiadó, Budapest, 1989-től. Kötetek: Protestáns iskoladrámák (1/1, 1/2); Minorita iskoladrámák (2.); Pálos iskoladrámák, királyi tanintézmények, katolikus papneveldek színjátékai (3.); Jezsuita iskoladrámák (4/1, 4/2); Piarista iskoladrámák (5/1, 5/2); Ferences iskoladrámák (6/1); Kollégiumi drámagyűjtemények (7.) Letölthető: <https://szovegtar.iti.mta.hu/hu/sorozatok/rmde/>

Gyakorlati célú szövegkiadások:

- Komédiák 1. Színjátéka – Régi magyar iskolai színjátékok 1. Szerk. Pintér Márta Zsuzsanna, s. a. r., Brutovszky Gabriella. Protea Kulturális Egyesület, Budapest, 2015. A világhálón: <http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/4591/>
- Misztériumjátékok 1. (Színjátéka – Régi magyar iskolai színjátékok 2. CD-melléklettel.) Sajtó alá rendezte, a könyvet és a CD-lemezt összeállította: Medgyesy S. Norbert. Hangmérnök: Németh

István. Protea Kulturális Egyesület, Budapest, 2016. A világhálón: <http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/4590/>

- Iskoladrámák. Szerk. Demeter Júlia. Unikornis, Budapest, 1995. (A magyar dráma gyöngyszemei)
- *Medgyesy S. Norbert: Iskoladrámák. Színjátékok, énekek és ünnepek a XVII–XVIII. századi magyarországi iskolakultúrából.* Magyar Művészeti Akadémia Kiadója, Budapest, 2019.

Iskoladrámák a Boldog Özséb Színtársulat (BÖSZK, Piliscsaba) előadásában, a Magyar Művészeti Akadémia Kiadója youtube-csatornáján: <http://t.ly/dxYDM>

Misztériumjátékok – kritikai szövegkiadások és elemzések:

- **A karácsonyi ünnepkör színjátékai Magyarországon (11–18. század).** A magyar, latin és német nyelvű forrásokat feltárta, sajtó alá rendezte és a bevezetést írta: Kilián István. A zenei vonatkozásokat feltárta és közreadja: Kővári Réka. A szlovák nyelvű forrásokat feltárta és közreadja: Kovács Eszter. A kötetet szerkesztette, lektorálta és az előszót írta: Medgyesy S. Norbert. Ráció Kiadó, Budapest, 2017.
- **„Nap, Hold, csillagok, velem zokogjatok!” Csíksomlyói passiójátékok a 18. századból.** Szerk. Demeter Júlia. Utószó: Pintér Márta Zsuzsanna. Latin ford. Kilián István. Argumentum, Budapest, 2003. (Egy passiójáték és az Utószó ismerete kötelező.)
- Ferences iskoladrámák – Csíksomlyói passiójátékok, 1721–1741. (RMDE XVIII. század, 6/1.) Szerk. Pintér Márta Zsuzsanna–Demeter Júlia–Kilián István. Argumentum, Budapest, 2009.
- *Pintér Márta Zsuzsanna: A ferences iskolai színjátszás a XVIII. században.* Argumentum, Budapest, 1993. 87–96.
- *Medgyesy S. Norbert: A csíksomlyói ferences misztériumdrámák forrásai, művelődés- és lelkiségtörténeti háttere.* Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK – Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány, Piliscsaba–Budapest, 2009. (Fontes Historici Ordinis Fratrum Minorum in Hungaria – Magyar Ferences Források 5. — PPKE BTK Művelődéstörténeti Műhely, Monográfiák 1.)

DVD-kiadás (PPKE BTK Boldog Özséb Színtársulat):

1. *Csíksomlyói Passiójáték a XVIII. századból* (RMSZ 1., 2 lemezzel)
2. Borss Dániel: *Bakhus* – farsangi vígjáték 1765-ből (RMSZ 4.)
3. *Két történeti és egy népi betlehemes játék: kantai minorita (1732 előtt), podolini piarista (1738) betlehemes játék és a perenyei népi betlehemes* (RMSZ 5.)
4. *Misztériumjáték Szűz Mária mennybevételeiről*, Csíksomlyó, XVIII. század. (RMSZ 7.)
Sorozatszím: *Régi Magyar Színpad* (RMSZ). Sorozatszerkesztő és a jegyzetek írója: MEDGYESY S. Norbert. A DVD-lemez előadói: PPKE BTK Boldog Özséb Színtársulat, Piliscsaba; LFZE–Zeneakadémia Népzene Tanszék, Budapest. Rendező: GODENA Albert–BARTA Árpád. Kiadja a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kara, Piliscsaba, 2010; Magyar Napló, Budapest, 2016.

A misztériumjátékok foklorizált változatai:

- *Volly István: Népi játékok I–III.* Budapest, 1938.
- **MNT II. = Kerényi György (szerk.): Magyar Népzene Tára II. Jeles Napok. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1953.** Olvasható: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MagyarNepzeneTara_02/
- *Kerényi György: Magyar énekes népszokások.* Budapest, 1982.
- *Tátrai Zsuzsanna–Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások.* Planétás Kiadó, Budapest, 1997.
- *Dobszay László: A Magyar Dal Könyve.* Editio Musica, Budapest, 1984. 383–413. (Kalendárium) Letölthető:

https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_550_a_magyar_dal_konyve/index.htm
1

LICENCIÁTUSOK, SZENTEMBEREK, ELŐÉNEKESEK:

Iskolatörténeti háttér:

- *Mészáros István:* Az iskolaügy története Magyarországon 996–1777 között. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981. 17–44, 67–72, 82–90, 270–392, 416–505. oldal.
- *Medgyesy S. Norbert:* Kisiskolák, tanítómesterek és kéziratok énekeskönyveik a XVIII. századi győri egyházmegyében. In: Primus inter omnes. Tanulmányok Bedy Vince születésének 150. évfordulójára. Szerk. Arató György, Nemes Gábor, Vajk Ádám. Győri Egyházmegyei Levéltár, Győr, 2016. 383–407. Győri Egyházmegyei Levéltár kiadványai, Források, feldolgozások 25.)

Néprajzi szempontú elemzések:

- *Bálint Sándor:* Egy magyar szentember. Hasonmás kiadás: Szolnok, 1991. 28–34.
- *Barna Gábor* (szerk.): Szentemberek – a vallásos élet szervező egyéniségei. (Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár 1.) Néprajzi Tanszék, Szeged, Magyar Néprajzi Társaság, Budapest, 1998.
- *Czövek Judit:* Szentasszonyok és szentemberek a magyar néphagyományban. In: Népi vallásosság a Kárpát-medencében III. Szerk: L. Imre Mária. Dunántúli Dolgozatok (D) Néprajzi Sorozat 3. Pécs, 2000. 106–111.
- *Jáki Sándor Teodóz OSB:* Ősi és modern. A „diktálás” mint a legősibb népi közösségi éneklési mód. In: Magyar Egyházzene III (1995/1996), 4. szám, 429–433.
- *Mária Anya – Mária Anyánk:* Szűz Mária élete és alakja a magyar népi Mária-költészetben Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése szerint. Szerk. *Medgyesy S. Norbert.* Szent István Társulat, Budapest, 2019.
- *Paksa Katalin:* Népi előénekesek – egyházi népénekek. In: Imádságos asszony. Tanulmányok Erdélyi Zsuzsanna tiszteletére. Szerk. Czövek Judit. Gondolat Kiadó–Európai Folklor Intézet, Budapest, 2003, 241–248. Olvasható: <https://www.szaktars.hu/gondolat/view/czovek-judit-szerk-imadsagos-asszony-erdelyi-zsuzsanna-koszontese-2003/>
- *Paksa Katalin:* Énekeltem én... Kiváló népi énekesek antológiája. A kiadványt gondozta: Kocsis Csaba. Hangrestaurálás: Németh István. Premontrei Szent Norbert Gimnázium, Egyházzenei Szakközépiskola és Diákotthon, Gödöllő, 2014. CD-ROM melléklettel. Részletekben olvasható: <http://real.mtak.hu/20736/>
- *Sávai János–Grynaeus Tamás:* Tüdő Vince betegek. Egy szeged-alsótanyai gyógyító ember feljegyzései. (Devotio Hungarorum 1.) Néprajzi Tanszék, Szeged, 1994. Különösen: 13–20. Letölthető: <http://mek.oszk.hu/04100/04105/04105.pdf>
- *Sávai János:* Missziók, mesterek, licenziátusok. (Documenta Missionaria II/I.) Szeged, 1997. 75–108. (Kiemelten: 90–108!)

ÉNEKMONDÓ / JOCULATOR / REGÖS / IGRIC: ÉNEKELT TÖRTÉNELEM ÉS HITOKTATÁS

A jocator, magyarul az igric, az énekmondó, aki a (h)ősök életét, cselekedeteit énekelve elevenítette meg az egyes ünnepek alkalmával és adta át a következő nemzedéknek. A szentek tiszteletére írt 17–18. századi népénekeink többsége végigéneklie az adott szent életrajzát, benne a csodáit és ezzel megadja tiszteletének okát. Az epikus-historikus népénekek által a kántortanító a pátria-tudat formálójává: a helyben tisztelt védőszent, a nemzeti és a fogadalmi szentek tiszteletének apostola. Pl. a nemzeti (Márton, Adalbert, István, Imre, László, Erzsébet) szentek; a gyógyító szentek (Tizennégy Segítőszent, Rókus, Sebestyén, Rozália, Borromei Károly, Xavéri Ferenc); a tűz és más veszedelmek ellen védők (Ágota és Flórián); a gazdálkodáshoz kötődő szentek (Vendel – barmok és gazdáik, Dömötör – juhászok, Donát és Orbán – szőlőművesek), a szerzetesrendekhez kötődő szentek (pl. jezsuiták – Ignác, Nepomuki János; ferencesek – Porciunkula, Ferenc, Páduai Antal) énekei és ünnepeinek jellegzetességei.

Elméleti kiadvány: lásd Bálint Sándor műveit listánkban!

Gyakorlati kiadványok az *Éneklő Egyház* (260–317. tétel) és a helyi hagyományok mellett – az összes alábbi tételek:

- Énekek Szent László király tiszteletére. Szerk. Kovács Andrea–Medgyesy S. Norbert. Magyar Napló, Budapest, 2012. (CD-melléklettel)

- Énekek Szent István király tiszteletére. Szerk. Kovács Andrea–Medgyesy S. Norbert. Magyar Napló, Budapest, 2014. (CD-melléklettel)
- Énekek Szent Márton püspök tiszteletére. Szerk. Kovács Andrea–Medgyesy S. Norbert–Rétfalvi Balázs. Magyar Napló–Keresztény Értelmiségi Szövetsége, Budapest–Szombathely, 2017.
- *Medgyesy S. Norbert: Énekelt történelem I. Az államalapítás kora.* L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2016. (2 CD-melléklettel) [Regölések, historikus-epikus Szent Márton-, István-, Imre-, László- és Erzsébet-népelemek magyarázatokkal és rajzokkal.] Letölthető: <https://www.szaktars.hu/harmattan/view/enekelt-tortenelem-i-az-allamalapitas-kora/?pg=0&layout=s>
- *Medgyesy S. Norbert: Iskoladramák. Színjátékok, énekek és ünnepek a XVII–XVIII. századi magyarországi iskolakultúrából.* Magyar Művészeti Akadémia Kiadója, Budapest, 2019, 305–382.

NÉPÉNEKEK:

AD FONTES – A FORRÁSOKHOZ

Nyomtatott források:

- a. *Cantus Catholici.* Lőcse, 1651; Kassa, 1674, Nagyszombat, 1703, 1738.
- b. KÁJONI JÁNOS (szerk.): *Cantionale Catholicum.* Csíksomlyó, 1676, 1719. (Böv.: 1805)
- c. NÁRAY GYÖRGY (szerk.): *Lyra coelestis.* Nagyszombat, 1695.
- d. ILLYÉS ISTVÁN: *Soltari Énekek A' Magyar Anyaszentegyház vigasztalására.* Nagyszombat, 1693.
- e. ILLYÉS ISTVÁN: *Halottas Énekek A' Szomorú Temetések alkalmatosságára.* Nagyszombat, 1693.
- f. BOZÓKI Mihály (szerk.): *Katólikus Kar-béli Kótás Énekes Könyv,* Vác, 1797.
- g. TÁRKÁNYI Béla–ZSASSKOVSZKY Ferenc–ZSASSKOVSZKY Endre (szerk.): *Katólikus Egyházi Énektár,* Eger, 1855, 1874, 1900, 1929.
- h. MOLNÁR József (szerk.): *Orgonahangok: Legteljesebb és legnagyobb énekeskönyv.* Budapest–New York, 1903.
- i. STAMPAY János (szerk.): *Katólikus egyházi énekek, imák és temetési szertartások.* Esztergom, 1913.

HANGZÓ FORRÁSOK – NÉPZENEI GYŰJTÉSEK KIADÁSA:

2. DOBSZAY László–NÉMETH István: *A magyar népelek népzenei felvételeken.* Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest, 1997. [8 db hangkazetta, dallamtörténeti rendben, DOBSZAY L.: *A magyar népelek c. könyv melléklete.* Szövegeit kiadta: KOCSIS Csaba: *Népelek-szöveggyűjtemény.* Premontrei Szent Norbert Gimnázium, Egyházzenei Szakközépiskola és Diákotthon, Gödöllő, 2012.)
3. DOBSZAY László (szerk.): *Gregorián énekek és balladák a csángóknál.* Hungaroton Classic Ltd, Budapest, 1997. HCD 18230
4. DOMOKOS Mária–NÉMETH István (szerk.): *Magyar népzenei antológia VII. Moldva és Bukovina.* [A bevezető tanulmányt írta: DOMOKOS Mária.] Hungaroton Records KFT. – MTA ZTI, Budapest, 2004. HCD 18264-67 (4 db CD)
5. ERDÉLYI Zsuzsanna: *Hegyet hágék, lőtőt lépék. Archaikus népi imádságok.* SLPX 14118.
6. *Gregorian Chants and Ballads among the Csángós. Gregorián énekek és balladák a csángóknál.* Szerk. DOBSZAY László. Hungaroton, Budapest, 1997. (HCD 18230)
7. *Mária Anya – Mária Anyánk: Szűz Mária élete és alakja a magyar népi Mária-költészetben Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése szerint.* Szerk. MEDGYESY S. Norbert. Szent István Társulat, Budapest, 2019. (CD-ROM, 229 Mária-ének népzenei felvételével!)
8. MEDGYESY S. Norbert–NÉMETH István (szerk.): *Ecclesia Agathae – Éneklő Perenye.* In: *Ecclesia Agathae. A 250 esztendő perenyei templom tanulmánykötete és népelek-hanglemezei.* Magyar Napló, Budapest, 2011, 2012. (10 órás vasi, jellegzetesen nyugat-dunántúli népelekkincs!)

9. HARANGOZÓ Imre–KÖVÁRI Réka: *Etelközi fohászok. Válogatás a moldvai magyarság vallásos népköltészetének kincsestárából.* Ipolyi Arnold Népfőiskola, Újkígyós, 2005.
10. *Pátria. Magyar népzenei gramofonfelvételek.* Szerk. SEBŐ Ferenc. Fonó Records Ltd., Budapest, 2001. (CD-ROM összkiadás) – jelentős szakrális énekanyaggal!
11. KALLÓS Zoltán (szerk.): *Uram irgalmazz nékiünk. Moldvai szentes énekek és imádságok.* Kallós Archívum, Budapest, 1992. KZA-MK 001 (Kallós Archívum 1.; 1 db audiokazetta ill. 33-as lemez)
12. PAKSA Katalin (szerk.): *Karácsony, húsvét, pünkösöd a zenei néphagyományban. Bálint Sándor születésének 100. évfordulójára.* Eredeti népzenei felvételek a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete és a Néprajzi Múzeum archívumából. Budapest, 2004. ISBN 963058168 (Jeles napok!)
13. PAKSA Katalin: „Énekeltem én...”: *Kiváló népi énekesek antológiája.* Lektorálta DOMOKOS Mária. Hangrestaurálás NÉMETH István. A kiadványt gondozta KOCSIS Csaba. Premontrei Szent Norbert Gimnázium, Egyházzenei Szakközépiskola és Diákotthon, Gödöllő, 2014. (Scholaria Praemonstratensia – Premontrei Iskolai Füzetek, V.) + CD Track 001–181.
14. SZALAY Olga–NÉMETH István: *Mikor Máriához. A Tükröződések. Ünnepi tanulmánykötet Domokos Mária népzenekutató-zenetörténész tiszteletére* című kötet 30 órás hangzó melléklete. L'Harmattan–Könyvpont Kiadó, Budapest, 2012. Önálló kiadványként: *Mikor Máriához.* Magyar Kultúra Kiadó–MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2012. DVD-ROM, HCD 449. (Elsősorban Gáspár Simon Antal bukovinai székely előénekes énekei és dalai.)
15. SZENDREI Janka (szerk.): *XVI–XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben.* MTA Zenetudományi Intézet, Budapest, 1993.
16. TARI Lujza: *Bukovinai székely betlehemesek.* Európai Folklór Intézet – Arcanum, Budapest, 2006. (PC CD-ROM)
17. MTA Zenetudományi Intézet honlapja: www.zti.hu, internetes adatbázisa: db.zti.hu

A Kájoni *Cantionale* (Csíksomlyó, 1676) szöveg- és dallamkiadása:

- DOMOKOS Pál Péter: „...édes Hazámnak akartam szolgálni...” *Kájoni János: Cantionale Catholicum. Petrás Incze János: Tudósítások.* Szent István Társulat, Budapest, 1979.
- KÖVÁRI Réka: *A Deák–Szentés kézirat – The Deák–Szentés Manuscript.* Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány–MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Budapest, 2013 (Fontes Historici Ordinis Fratrum Minorum in Hungaria – Magyar Ferences Források, 6)

Alapbibliográfia: *Stoll Béla: A magyar kéziratos énekeskönyvek és versgyűjtemények bibliográfiája (1542–1840).* Balassi Kiadó, Budapest, 2002.

Alaptankönyv: DOBSZAY László: *Magyar népének I.* Veszprémi Egyetem, Veszprém, 1995; Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Budapest, 2006.

Az élő (legértékesebb) könyvtárakról:

1. LAJTHA László: *Sopron megyei virrasztó énekek.* Editio Musica, Budapest, 1956.
2. BORSAI Ilona: *Népénekeink az élő szájhagyományban.* Vigilia, 1972. május, 317–318. (XXXVII. évf., 5. szám) Letölthető: https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_1972_05_facsimile.pdf#page=31
3. ERDÉLYI Zsuzsanna–TÓTH Margit: *Középkori irodalmi és zenei elemek jelentkezése liturgikus néphagyományunkban.* Muzsika, 1972. március, 9–14. (XV. évf. 3. szám) Olvasható: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Muzsika_1972/
4. ERDÉLYI Zsuzsanna: *Hegyet hágék, lőtől lépék. Archaikus népi imádságok.* Budapest, 1976, Pozsony, 1999, Budapest, 2013. Letölthető pdf-ben: <http://mek.niif.hu/05200/05255/>
5. SZENDREI Janka–DOBSZAY László–RAJECZKY Benjamin: *XVI–XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben I–II.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979.
6. KÖVÁRI Réka: *Erdélyi és moldvai karácsonyi szokásdallamok a Deák-Szentés kéziratban: a Kájoni Cantionalétól a népzenei gyűjtésekig.* In: *Zenei művelődésünk a változó régióban: a VII. Hungarológiai Kongresszus Zenetudományi Szekciójának előadásai.* Szerk. ANGI István–CSÁKÁNY Csilla. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2013. 32–53.

ARCHAIKUS NÉPI IMÁDSÁGOK:

- ERDÉLYI Zsuzsanna: *Hegyet hágék, lőtőt lépék. Archaikus népi imádságok.* Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1976, 1978. Bővítve: Kalligram Kiadó, Pozsony, 1999, 2013. Letölthető pdf-ben: <http://mek.niif.hu/05200/05255/>
- Magyar Néprajz V. Magyar Népköltészet. Főszerk. *Vargyas Lajos.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. Az archaikus népi imádságokról szóló fejezet Erdélyi Zsuzsanna írásaként: <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/05/249.html>
- ERDÉLYI Zsuzsanna: *Aki ezt az imádságot... Élő passiók.* Kalligram Kiadó, Pozsony, 2001, 2004².
- ERDÉLYI Zsuzsanna: *Múltunk íratlan lírája. Az archaikus népi imádságműfaj háttérvilága.* Kalligram, Pozsony, 2015.
- ERDÉLYI Zsuzsanna–VÁRHELYI Ilona: „...századokon át paptalanúl...” *Az archaikus népi imádságműfaj fogadtatástörténete.* Szent István Társulat, Budapest, 2011.
- TÁNCZOS Vilmos: *Gyöngyökkel gyökereztél. Gyimesi és moldvai archaikus imádságok.* Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 1996.
- TAKÁCS György: *Angyalok csenditének. Archaikus népi imádságok a régi Csíkszékről.* Magyar Napló–Írott Szó Alapítvány, Budapest, 2015.
- ERDÉLYI Zsuzsanna: *Archaikus és középkori elemek népi szövegekben.* Ethnographia, LXXXII (1971), 3. szám, 343–363. Olvasható: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Ethnografia_1971_082/

HARMADIK TISZTESSÉG: HALOTTAS HAGYOMÁNYOK:

A kántortanító és az életfordulók: a keresztelés, az esküvő-lakodalom és a halál méltó rendje, kiemelten a halottvirrasztó lelkisége, dallam- és szövegsémái; a klasszikus temetés (*Circumdederunt – Körülvettek engem*) a néphagyományban. A halottvirrasztó szerkezete, az elhunyt nevében egyes szám első személyben írt, az egyes családtagoktól búcsúzó, a kántortanító / előénekes által a virrasztóban énekelt énekek fontossága. A halottsiratás ismerete.

- LAJTHA László: *Sopron megyei virrasztó énekek.* Editio Musica, Budapest, 1956.
- *Magyar Népzene Tára V. Siratók.* S. a. r. KISS Lajos–RAJECZKY Benjamin. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1966. Olvasható: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MagyarNepzeneTara_05/
- DOBSZAY László: *A Magyar Dal Könyve.* Editio Musica, Budapest, 1984. 450–457. (A halál.)
- CZÖVEK Judit: *Ha mi meghalunk... Zoborvidéki virrasztóénekek.* Kalligram Kiadó, Pozsony, 2002.
- GYÖNGYÖSSY Orsolya: „Adom végbúcsúzásom, a legutolsó szólásom...” *Knapek Dezső halotti búcsúztatói, Csanytelek.* Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Szeged, 2010. (Devotio Hungarorum 15.) Olvasható: https://www.academia.edu/3622847/Adom_v%C3%A9gb%C3%BAcs%C3%BAz%C3%A1som_a_legutols%C3%B3_sz%C3%B3l%C3%A1som..._Knapek_Dezs%C5%91_halotti_b%C3%BAcs%C3%BAztat%C3%B3i_Csanytelek._This_is_my_last_farewell_my_last_word..._Funeral_Valedictions_of_Dezs%C5%91_Knapek_Csanytelek
- KÖVÁRI Réka: *Halottas énekek Bukovinában és Moldvában: Nyomatott énekeskönyvek és népi kéziratok kapcsolata.* In: *Az áhítat nem hivatalos alkalmi és formái az 1800 előtti Magyarországon.* Szerk. BOGÁR Judit. PPKE/BTK–MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport, Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, Piliscsaba, 2013. 145–158. (Pázmány Irodalmi Műhely, Lelkiségtörténeti tanulmányok, 4.) Olvasható: <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/254413/file/%C3%81h%C3%81hitat%20netre.pdf>
- Az erdélyi temetési szertartás kottás, gyakorlati célú kiadása: *Dicsérvétek az Urat!* Szerk. GERÉD Vilmos. Gyulafehérvári Érsekség, Gyulafehérvár, 1993, 2007, 2014. Nr. 348b–g. (Valamint: DU 341b, 342b) Ennek elméleti háttere: DOBSZAY László: *A középkori magyar temetés maradványai az erdélyi néphagyományban.* In: „Mert ezt Isten hagyta...” *Tanulmányok a népi vallásosság köréből.* Szerk. TÜSKÉS Gábor. Magvető, Budapest, 1986. 189–210.
- MEDGYESY S. Norbert: *A perenyei halottvirrasztó és 17–18. századi énekei.* In: *Vallásos kultúra és életmód a Kárpát-medencében 10. Konferencia Veszprémben a Laczkó Dezső Múzeum és a Veszprémi Hittudományi Főiskola közös szervezésében, 2014. május 20–23.* Szerk. Pilipkó Erzsébet–Fogl Krisztián Sándor. Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém, 2017. 820–845.